

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНЕЙ ВІДРОЗДІЛ «ЛІСІЧАНСЬКА ПЕДАГОГІЧНА КОЛЕДЖ»
ЛУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Збірник матеріалів
регіональної науково-практичної конференції
«Педагогічні вектори: В. О. Сухомлинський та сучасність»

Львівчанинськ – 2018

Редакційна колегія:

Мінченко Г. М. – директор ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»;

Сергієнко Л. В. – к. п. н., викладач-методист, завідувач навчально-методичного кабінету;

Ігнатуша А. Л. – викладач-методист, завідувач навчально-виробничої практики;

Лашенко К. І. – голова школьової комісії загальної педагогіки

Матеріали регіональної науково-практичної конференції «Педагогічні вектори: В. О. Сухомлинський та сучасність». – Лисичанськ : ФОП Чернов О. Г. – 2018. – 308 с.

До збірника ввійшли тези та статті учасників регіональної науково-практичної конференції, в яких популяризується основні положення творчої спадщини педагога-класика, доводиться паралельності педагогічних поглядів педагога-гуманіста та сучасних ідей, форм і методів навчання і виховання.

Матеріали друкуються в авторській редакції

УДК 37.091.2

*Рекомендовано до друку
навчально-методичною радою Відокремленого підрозділу «Лисичанський педагогічний
коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»
(Протокол № 9 від 24 вересня 2018 року)*

© «ВП Лисичанський педагогічний коледж
ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2018

© ТОВ «Лисичанська друкарня», 2018

ЗМІСТ

1. Аль-Хамадані Н. Д., Сидоренко Н. М. Педагогіка Сухомлинського: творче мислення як особлива властивість і процес самореалізації особистості.....	11
2. Бадер С. О. Аксиологічні засади педагогіки В. О. Сухомлинського...15	
3. Басова А. Поради нащадкам від великого педагога В. О. Сухомлинського.....	20
4. Бережна С. Педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського про комплексний підхід у вихованні в контексті сучасності.....	22
5. Бикова А. С., Іщенко К. А. Сухомлинський В. О. про роботу з дітьми з особливими потребами.....	25
6. Бледна О. О., Лондари Х. Р. Значення природи у вихованні дітей на прикладі ідей В. О. Сухомлинського.....	28
7. Борисенко Л. Л., Цвік О. С. Ідея фізичного виховання у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	32
8. Брюховецька О. А., Сергієнко Н. В. Спадщина В. О. Сухомлинського в аспекті становлення особистості.....	37
9. Варган Г. Ф., Жукова Т. М. Емоційне пробудження розуму – одна з педагогічних ідей В. О. Сухомлинського для розвитку мовлення дитини.....	39
10. Василюченко І. І. Зміцнення здоров'я дітей у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського.....	43
11. Войтенко Н. В., Сухоручченко А. О. Формування соціальної компетентності молодших школярів на основі творів В. Сухомлинського.....	47
12. Гаврашенко Е. В. Педагогічний та життєвий шлях В. О. Сухомлинського.....	55
13. Гажа Л. В. Проблема екологічного виховання у спадщині В. О. Сухомлинського.....	57

14. Гайворонська О. Є. Педагогічна культура вчителя у творчій спадщині В.О. Сухомлинського.....	60
15. Гриницька О. М., Ляхова Т. Г., Флегонтова О. О. Екологічне виховання спадщині В. О. Сухомлинського.....	63
16. Гонтаренко І. О. Діти з особливими потребами: поради В. О. Сухомлинського.....	73
17. Григоренко О. О. Сухомлинський В. О. про роботу з дітьми з особливими потребами.....	77
18. Григор'єва А. І. Досвід В. Сухомлинського у сучасній українській школі.....	80
19. Гуцало О. О., Бахмет М. Ю. Підготовка майбутніх учителів засобами гуманістичного виховання в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	85
20. Данишова Н. А. Світ казки Василя Сухомлинського.....	89
21. Демченко П. Є. Трудова підготовка учнів в авторській школі В. О. Сухомлинського	95
22. Дятлова З. В., Лебедева Н. Ю., Мірошніченко А. А. Педагогіка гуманізму В. Сухомлинського.....	98
23. Заїченко С. М. Головні педагогічні ідеї педагога-гуманіста.....	101
24. Ігнатуша А. Л. Впровадження спадщини В. О. Сухомлинського у підготовку майбутніх учителів: з досвіду роботи Лисичанського педагогічного коледжу.....	105
25. Камчатна Н. В. Використання педагогічних ідей В. Сухомлинського для розвитку екологічної культури студентів коледжу.....	107
26. Калустіна І. О. Використання творів В. Сухомлинського в морально-особистісному розвитку дітей старшого дошкільного віку.....	114
27. Кошця Г. Є. Формування морально-етичних засад у дошкільників засобами художніх творів В. О. Сухомлинського.....	120

28. Кореняк Ю. С. Формування та розвиток в дитині особистості.....	123
29. Котенєва І. С., Вояк С. В. Естетико-екологічні погляди В. О. Сухомлинського.....	126
30. Котова З. І., Швець І. М. Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського у формуванні екологічного виховання учнів початкової школи.....	133
31. Кравченко І. С. Василь Олександрович Сухомлинський про роботу з дітьми з особливими освітніми потребами.....	136
32. Краснова Н. П. Взаємозв'язок етики і педагогіки в процесі соціалізації підростаючого покоління у творчій спадщині В. Сухомлинського.....	140
33. Крошка С. А. Гуманістичні принципи педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.....	146
34. Кула Ю. А. Виховання ціннісного ставлення до праці очима В. Сухомлинського.....	153
35. Куліш Н. А., Хавер І. М. Роздуми в бібліотеці про В. О. Сухомлинського.....	156
36. Літовка О. П., Хомич О. М. Педагогічні погляди В. Сухомлинського в ретроспективі фундаментальних засад Концепції нової української школи.....	159
37. Лондарь Х. Р. Сухомлинський В. О. про роботу з дітьми з особливими освітніми потребами.....	164
38. Луганська А. К., Колеснік А. В. Екологічне виховання молодших школярів засобами народних традицій.....	167
39. Лук'яниченко Л. В. «Надхнення породжує творчість» (розвиток творчої особистості в контексті педагогічних ідей В. О. Сухомлинського).....	173

40. Лашенко К. І. Сухомлинський В. О.: сто років актуальності.....	178
41. Мазуро І. І. Сухомлинський про дітей з особливими потребами.....	181
42. Мальцева О. І. Сухомлинський В. О. – наш сучасник, наша історія і наше майбутнє.....	184
43. Мартищенко І. М. Завдання кожного педагога – виховання людяності.....	188
44. Матліна О. В. Екологічне виховання в спадщині В. О. Сухомлинського.....	190
45. Медвідь К. В. Педагогічні вектори: В. Сухомлинський та сучасність.....	193
46. Міненко Г. М. Основні ідеї В. Сухомлинського та сучасність.....	197
47. Мороз А. Т. Повернутися обличчям до дитини (за педагогічною спадщиною В. Сухомлинського).....	200
48. Мурсамітова І. А., Гарбузок Т. В. Деякі аспекти естетичного виховання в педагогічній спадщині В. Сухомлинського.....	204
49. Новікова Л. І. «Особливі діти» в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського.....	207
50. Оришняк Т. В. Ідеї В. О. Сухомлинського в сучасній школі.....	213
51. Осіпов І. В. Трудове виховання в спадщині В. О. Сухомлинського.....	219
52. Павленко І. Г., Курлішук І. І. Формування екологічних ціннісних орієнтацій у контексті педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського.....	222
53. Пашингар М. С. «Педагогіка серця і добра Василя Сухомлинського».....	224
54. Пивоварова Г. С. Значення партнерства в педагогіці В. О. Сухомлинського.....	227

55. Покорняк Г. Д. Розвиток комунікативних компетентностей учнів сам себе педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	237
56. Радіонова С. В., Спадщина В. О. Сухомлинського в педагогічній підготовці студентів Бривківського коледжу.....	237
57. Родіна В. В. Екологічне виховання в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	237
58. Руденко О. П. Використання ідей В. О. Сухомлинського в сучасних закладах освіти.....	242
59. Савостьянов С. П. Екологічне виховання в спадщині В. О. Сухомлинського.....	245
60. Савченко С. В., Караман О. Л. Педагогічна діяльність В. Сухомлинського як система.....	251
61. Саприкіна О. В. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку засобами художнього слова В. О. Сухомлинського.....	257
62. Саприкіна Т. Г. Батьківська педагогіка В. О. Сухомлинського.....	260
63. Сергєєва І. Ю., Ганага А. Василь Сухомлинський – видатний український педагог.....	263
64. Сергієнко Л. В. Дидактична гра як засіб формування професійної компетентності майбутнього фахівця.....	265
65. Сердюкова Т. О. Вклад Василя Сухомлинського у розвиток позашкільної освіти.....	270
66. Севост'янова О. А. Проблема громадянського виховання в педагогічних поглядах В. О. Сухомлинського.....	273
67. Сітало Г. П. Екологічне виховання в спадщині В. О. Сухомлинського.....	277
68. Терних А. В., Ріпка К. Ю. Кожна дитина – неповторний світ (педагогічні погляди В. О. Сухомлинського і сучасна дошкільна освіта).....	282
69. Тіхова Т. І., Васильченко Т. І. Казково-педагогічні погляди В. О. Сухомлинського в музичному мистецтві	288

однорідцями, дотримуються єдиних принципів, не мають розбіжностей у цілях, методах і засобах виховання. Дитину з особливими потребами можна навчити практично всього, головне – займатися з нею, вірити в неї, залучати до «звичайного» життя і дарувати щасливе дитинство.

Таким чином, аналіз педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського дають змогу зробити висновок, що запропонована ним педагогічна система збагатила педагогічну науку новаторськими ідеями і положеннями, відіграла значну роль у розвитку теорії і практики виховання й навчання дітей з особливими потребами.

Література

1. Іноземцева С.В. Використання педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в роботі з дітьми з особливими потребами. / Іноземцева С.В. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu_tmniiv/2008_21/11.html –
2. «Обережно: дитина»: В.О. Сухомлинський про важких дітей: Темат. зб. / упор. Т.В.Філімонова; за наук. ред. проф. О.В. Сухомлинської. – Луганськ: Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2008. – 264 с.

Мальцева Ольга Іванівна

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ

В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ – НАШ СУЧАСНИК, НАША ІСТОРІЯ І НАШЕ МАЙБУТНЄ

«Людина народжується на світ не для того, щоб зникнути безслідною пилинкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний». Ці слова належать Василю Олександровичу Сухомлинському, життя та педагогічна діяльність якого стали їх втіленням. Його книги вийшли мільйонними накладками (загалом понад 15 млн.), перекладені на 53 мови народів світу.

Його педагогічними ідеями надихаються науковці та вчителі-практики. З 1993 року діє Всеукраїнська асоціація Василя Сухомлинського, яка щороку проводить педагогічні читання «В.О. Сухомлинський і сучасність», обираючи кожного разу нову, актуальну для сьогодення тему. За кордоном діють Міжнародне товариство послідовників Сухомлинського (штаб-квартира у м. Марбург, Німеччина), Всекитайське товариство послідовників В.О. Сухомлинського, Уральська асоціація послідовників Сухомлинського.

На думку академіка О. Я. Савченко, можна говорити про те, що в історії педагогіки сформувався новий напрям – сухомлиністика, представники якого досліджують і популяризують спадщину видатного педагога, визначають пріоритетні напрямки подальших наукових розвідок.

Наша мета – здійснити короткий аналіз літературно-педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського через призму його суспільно-політичних та педагогічних поглядів.

Становлення особистості видатного педагога відбувалося на тлі бурхливих, часом трагічних, політичних подій: утвердження більшовицької влади в Україні, насильницька колективізація українського села та голодомор 1933 р., сталінські репресії. Майбутній педагог зростав здібною, проте, вкоробливою дитиною, з одного боку, схильною до самоаналізу, а з другого – уязвою до менших, слабших, беззахисних. Його батько був активною людиною, задіяною у різних сферах життя рідного села, а мама та бабуся – творчими особистостями, носіями народних традицій.

Усе це разом вплинуло на формування світогляду, подальше життя та літературну і педагогічну діяльність Василя Олександровича. У його біографії, написаній О. В. Сухомлинською, відзначається, що «...він залишався вірним усе своє життя ідеалізованим і романтизованим комуністичним ідеалам – ідеям свободи, рівності, безкорисливості, братерства, захисту знедолених, слабших, бідних і безпомічних» [1, с. 381]. Деякі сучасні вітчизняні науковці, чий погляд на літературно-педагогічну спадщину В. О. Сухомлинського ґрунтується на її поверховому аналізі та

страждають від суб'єктивізму авторів, дійшли висновку, що виховним ідеалом для педагога був «спорядний комуніст», протиставивши його національному виховному ідеалові [2, с. 66].

Проте, захоплення комуністичними ідеалами не означає відданість В. О. Сухомлинського тоталітарному комуністичному режимові. Політичні реалії тих часів не дозволяли українським педагогам розробляти теорію національної освіти та виховання. Але педагог говорив і писав про суспільні вади. О. В. Сухомлинська зазначає, що в другій половині 60-х років Василь Олександрович узагалі відмежовується від офіційної педагогіки і пише твори, які різко суперечать їй. «Вірте в людину» (1960), «Людина неповторна» (1962), «Дума про людину» (1963), «Шлях до серця дитини» (1963), «Виховання особистості в радянській школі» (1965) і, нарешті, «Серце віддаю дітям» (1969). Основна ідея цих творів – людиноцентризм, що кардинально відрізняється від комуністичної ідеї виховання колективіста, покірного «гвинтика» тоталітарної системи.

Найпопулярнішу книгу Сухомлинського – «Серце віддаю дітям», що має 55 видань на 32 мовах світу, не хотіли друкувати в Радянському Союзі. Проблемою було як те, що книга написана українською мовою, так і те, що вона слабо пов'язана з ідейно-політичним вихованням учнів. Педагог чотири рази переробляв текст книги, проте від видавництва продовжував отримувати рецензії з купою зауважень. Вперше вона була надрукована в 1968 році за кордоном, у НДР, без офіційного дозволу та рецензій. Сухомлинського викликали до ЦК. Але книга була схвально прийнята світовою науково-педагогічною спільнотою, почала перекладатися на іноземні мови і виходити друком у різних країнах. У 1969 році під тиском всесвітньої популярності, її були змушені надрукувати і в Радянському Союзі.

В. О. Сухомлинський став символом «шістдесятництва» у вітчизняній педагогіці. Цей рух об'єднав вчених, письменників, митців, що розвивали новаторські концепції та ідеї в епоху «хрущовської відлиги». Про приналежність педагога до «шістдесятників» говорить О. В. Сухомлинська,

переконливі аргументи цього наводять дослідники С. Г. Мельничук та А. Б. Іванко. Серед них: захоплення літературою, що була офіційно заборонена, як ідейно-шкідлива (роман О. Гончара «Собор», книга І. Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація»); написання творів українською мовою, віра в її незамінність для становлення особистості і спроба завадити девальвації рідної мови в умовах панування у Радянському Союзі концепції «злиття націй» («Дві рідні мови – це так само безглуздо, якби ми намагалися ухитити, що одну дитину народили дві матері. У дитини є одна мати. Рідна. До смерті. До останнього подиху»); культ Т. Г. Шевченка в Павлівській середній школі; критика ідеї А. С. Макаренка, який на той час був фактично канонізований владою, щодо абсолютизації колективу; видання книги «Серце віддаю дітям» за кордоном, усупереч офіційній критиці – теж прояв дисидентства [3].

Потрібно згадати і про сотні казок, оповідань, притч для дітей, написаних В. О. Сухомлинським у площині української ментальності, українського світосприйняття. Художньо-етична, моральна складова спадщини видатного педагога є невід'ємною складовою змісту національної системи освіти на сучасному етапі. Тексти Сухомлинського містяться в багатьох шкільних підручниках, входять в курс «Християнська етика».

Можемо констатувати, що виховним ідеалом В. О. Сухомлинського був не «порядний комуніст», а «справжня людина» – добра, гуманна, трудолюбива, чесна і порядна. І це не абстрактний ідеалізм. Це ідейна основа його практичної діяльності як вчителя, автора і керівника експериментальної школи. Він сам був прикладом втілення цих ідей, що стилем свого життя, невтомною щоденною працею популяризував свою педагогічну філософію. Його «педагогіка серця» ґрунтується на загальнолюдських цінностях. Вона поза будь-якою політикою. Це робить її універсальною, сприяє її популярності в усьому світі. Тому вона актуальна для сьогодення, і буде актуальною завжди.

Література

1. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. / За ред. О. В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – 552 с.
2. Сухомлинська О. Деякі аспекти еволюції сприйняття творчості В. Сухомлинського: дорога довжиною в 40 років / О. Сухомлинська // Історико-педагогічний альманах. – 2012. – Вип. 1. – С. 62–72.
3. Мельничук С. Г., Іванко А. Б. До питання про еволюцію суспільно-політичних та педагогічних поглядів В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс] / С. Г. Мельничук, А. Б. Іванко. – Режим доступу http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_54/4.pdf.

Мартищенко Ірина Миколаївна

КЗ «Лисичанська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №27

Лисичанської міської ради Луганської області»

м. Лисичанськ

ЗАВДАННЯ КОЖНОГО ПЕДАГОГА – ВИХОВАННЯ ЛЮДЯНОСТІ

1. У наш час спостерігається певна суперечність між формальним проголошенням людини найвищою цінністю суспільства та реальним, зовсім не гуманним, ставленням суспільства до неї та самих людей одне до одного. Тож сьогодні важливим завданням кожного педагога є виховання людяності, високих моральних рис, гуманності юної особистості, яка творитиме майбутнє. Саме ці ідеї пронизують педагогічну спадщину великого педагога – Василя Олександровича Сухомлинського.

2. Досвід В.М. Сухомлинського з часом не втрачає своєї актуальності, як і народна педагогіка, а набуває нових відтінків. Про педагогіку цього генія говорять як позачасову й позадержавну, оскільки вона гуманістична у всіх своїх проявах.

3. Педагогічну спадщину великого педагога пронизує ідея виховання в дитини людяності. Формування дитячої душі засобами віри, добра, розуміння не час від часу, а постійно, є найважливішим, адже енциклопедичне інформування високими матеріями різних галузей знань.

4. Досягнувши певного рівня моральності, дитина стає неспроможною на вихви аморальної поведінки.

5. На особливу увагу заслуговує ідея В. О. Сухомлинського про формування в дітей гуманістичної життєвої позиції — оптимістичного світосприймання, позитивного сприйняття себе та інших людей, виховання співчуття, співпереживання, бажання робити добрі справи.

6. В основу виховання людяності В. О. Сухомлинський ставить здорове моральне середовище та його вплив на молоде покоління.

7. У своїй педагогічній діяльності В. О. Сухомлинський доводить важливу думку про те, наскільки необхідним для дитини є душевне спілкування.

8. В.О. Сухомлинський уважав, що у формуванні людяності велике значення має безкорисливість, здатність робити людям добро, дарувати їм радість.

9. Сучасна дошкільна педагогіка робить особливий акцент на формуванні у дітей ціннісного ставлення до світу людей, розвитку їхньої людяності на емоційному компоненті — бажанні пізнавати людей, розуміти їхні емоції та почуття, рахуватися з їхніми інтересами, уміти співчувати, співпрацювати, проявляти чуйність, турботу про менших дітей.

10. Сучасна дошкільна педагогіка робить особливий акцент на формуванні в дітей ціннісного ставлення до світу людей, розвитку їхньої людяності на емоційному компоненті — бажанні пізнавати людей, розуміти їхні емоції та почуття, рахуватися з їхніми інтересами, уміти співчувати, співпрацювати, проявляти чуйність, турботу про менших дітей.

11. В. О. Сухомлинський закликав усіх виховувати в собі людину й переконував, що вчитися бути людиною треба все життя.